

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У 2025/2026 Н.Р.

У 2025/2026 навчальному році надання послуг особам з особливими освітніми потребами має здійснюватись з урахуванням продовження дії правового режиму воєнного стану, введеного указом Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року №2102-IX (зі змінами). За таких умов важливим залишається питання безпеки всіх учасників освітнього процесу, облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) в закладах з урахуванням потреб маломобільних груп населення, що забезпечить можливість безперешкодного доступу до послуг для осіб з особливими освітніми потребами. Звертаємо увагу, що укриття має відповідати вимогам доступності та передбачати можливості для переміщення і комфортного перебування в них осіб з особливими освітніми потребами. З огляду на те, що діти з особливими освітніми потребами (далі – діти з ООП) можуть потребувати додаткової індивідуальної підтримки під час перебування в укриттях, важливо, щоб працівники, які відповідають за переміщення та перебування в укриттях, розуміючи специфіку поведінки таких дітей, були підготовлені та володіли методами надання психологічної підтримки під час стресових ситуацій.

У контексті зазначеного актуальними залишаються методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації», розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України.

Пріоритетними завданнями ІРЦ у 2025/2026 навчальному році залишаються проведення комплексної оцінки розвитку особи з особливими освітніми потребами, у тому числі повторної, та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб з особливими освітніми потребами. Однією з ключових цілей Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, розробленої Міністерством освіти і науки України, є забезпечення кожної особи якісними освітніми послугами, що відповідають її індивідуальним потребам і можливостям [1]. Зважаючи на це, звертаємо особливу увагу на якісне проведення комплексної оцінки розвитку дитини та формування висновку з детальним описом компетенцій та труднощів дитини з ООП, а також формулювання конкретних рекомендацій для педагогів і батьків. Актуальними залишаються вимоги і рекомендації щодо проведення комплексної оцінки розвитку особи, викладені в Положенні про інклюзивно-ресурсний центр [2].

Важливою складовою ефективної підтримки дітей з ООП є участь у роботі команд супроводу фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ). Фахівці ІРЦ, які брали безпосередню участь у проведенні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, відіграють важливу роль у процесі створення та реалізації індивідуальної програми розвитку дитини. Для ефективного виконання покладених на фахівців ІРЦ завдань вони мають виїжджати на місце навчання дитини з ООП, а керівники закладів освіти сприяти фахівцям ІРЦ в якісному виконанні покладених на них завдань [3].

Психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги фахівці ІРЦ надають дітям з ООП раннього та дошкільного віку, які не відвідують заклади дошкільної освіти, та дітям з ООП, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу. Водночас звертаємо увагу на ухвалені зміни до Положення про інклюзивно-ресурсні центри щодо розширення кола завдань на період дії воєнного стану, згідно з якими фахівці ІРЦ мають надавати додаткові корекційно-розвиткові послуги та психологічну підтримку всім дітям з ООП за місцем їхнього тимчасового перебування в обсязі, який відповідає індивідуальним потребам дитини, стану її здоров'я та визначений у індивідуальній програмі розвитку.

В умовах інклюзивного навчання корекційно-розвиткові заняття, що визначені індивідуальною програмою розвитку, можуть проводитися педагогічними працівниками закладів освіти, введеними до штатного розпису закладу освіти (за рахунок коштів освітньої субвенції), іншими педагогічними працівниками на умовах цивільно-правових договорів (за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами), фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (у межах робочого часу фахівців), педагогічними працівниками спеціальних закладів освіти (у межах штатної чисельності педагогічних працівників спеціальної школи). Корекційно-розвиткові послуги можуть надаватись як в очній (якщо це не становить загрозу життю), так і в дистанційній формі через проведення індивідуальних та групових занять [4].

Запорукою якісного надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами є висококваліфіковані та відповідальні педагогічні працівники. Саме тому важливе значення має кадрове забезпечення інклюзивно-ресурсних центрів. Педагогічні працівники ІРЦ повинні дбати про постійне вдосконалення, підвищення своєї професійної компетентності шляхом самоосвіти, участі у курсах підвищення кваліфікації, заходах неформальної освіти (тренінгах, семінарах, вебінарах).

Водночас з метою збереження кадрового потенціалу рекомендуємо не допускати порушень трудового законодавства відносно педагогічних працівників. Зокрема, укладання короткострокових трудових договорів з фахівцями, сумісництво на 0,25% не забезпечує стабільність у працевлаштуванні, що може призвести до фінансової вразливості та незахищеності, спричинити психологічний стрес і негативно позначитися на продуктивності та якості виконуваної роботи.

Список використаних джерел та літератури

1. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та операційний план заходів з її реалізації на 2024-2026 роки (схвалено та затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 №527-р). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-rozvytku-inkliuzyvnoho-navchannia-na-period-do-2029-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-na-20242026-roky-527r-070624> (дата звернення: 09.06.2025).

2. Положення про інклюзивно-ресурсний центр (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2021 №545 зі змінами). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP170545> (дата звернення: 09.06.2025).

3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 №765). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2025).

4. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. №530 і від 15 вересня 2021 р. №957 (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2022 №483). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.06.2025).